

Υδρομορφολογική αποκατάσταση ποταμών της Κύπρου

Μαργαρίτα Βατυλιώτου
ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΥΔΑΤΩΝ

12 Μαρτίου 2014

Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Ορεινής Λάρνακας

Δομή Παρουσίασης

- Σύνοψη Εισαγωγή
- Καθορισμός Δράσεων Υδρομορφολογικής Αποκατάστασης σε ποτάμια Υδάτινα Σώματα της Κύπρου
- Έργο αποκατάστασης εκβολής ποταμού Λιβιάδι στον Πωμό
- Επόμενες δράσεις
- Συμπεράσματα

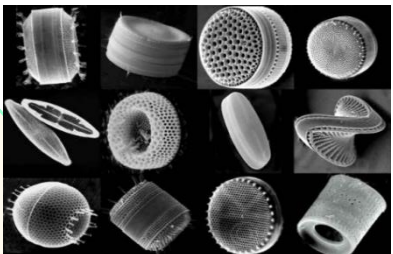
Μέτρα για την αποκατάσταση της παρόχθιας ζώνης

- ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΥΔΑΤΑ (2000/60/ΕΚ) :
Η επίτευξη Καλής Οικολογικής και Χημικής Κατάστασης σε όλα τα επιφανειακά Υδάτινα Σώματα (ΥΣ) μέχρι το 2015

Έχοντας υπόψη τον παραπάνω στόχο, θεσπίστηκε το 2011 **Αναλυτικό Πρόγραμμα Μέτρων** σύμφωνα με το Άρθρο 11 της Οδηγίας.

153 Μέτρα με στόχο την επίτευξη Καλής Κατάστασης όλων των υδάτων

Δράσεις υδρομορφολογικής αποκατάστασης / αποκατάστασης της παρόχθιας ζώνης: αποσκοπούν στη βελτίωση της υδρομορφολογίας και των ενδιαιτημάτων (Οικολογικής Κατάστασης) του ποταμού → **Υποβαθμισμένα ΥΣ**

Μέτρα για την αποκατάσταση της αυτοφυούς βλάστησης / αρχικής μορφολογικής κατάστασης

ΜΕΤΡΟ 86 ΑΓΜ

- Διεύρυνση της παρόχθιας ζώνης εκεί που έχει επιχλωματωθεί ή τεχνητώς είναι πιο απότομη ή στενή.
- Απομάκρυνση εγκαταστάσεων που συνδέονται με χρήσεις που δεν επιτρέπονται στις όχθες.
- Εξάλειψη ασυνεχειών που μπορεί να εμποδίζουν την ανάπτυξη της παραρεμάτιας βλάστησης και τη σύνδεση της όχθης με τον πυθμένα.

ΜΕΤΡΟ 87 ΑΓΜ

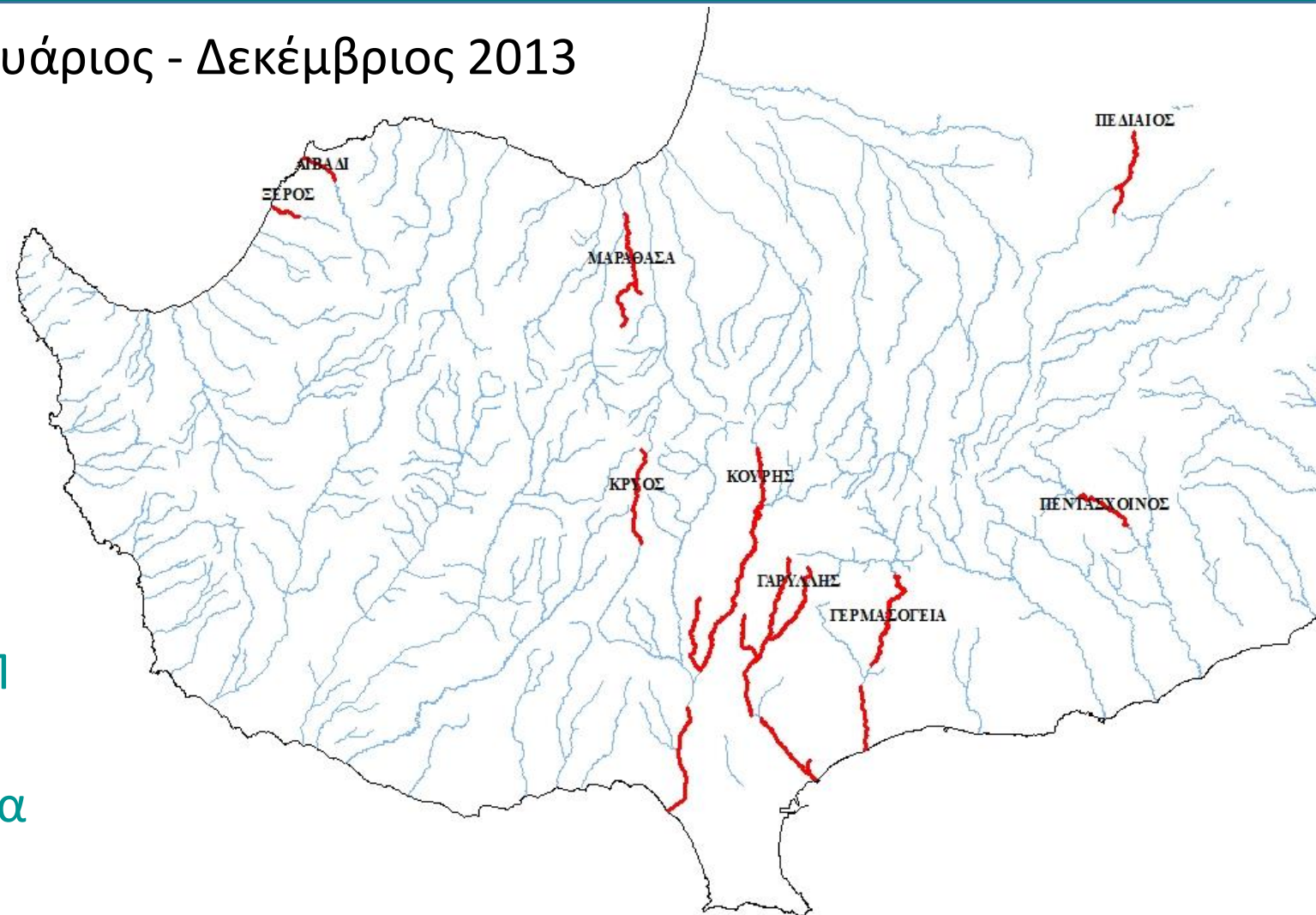
- Επιλεγμένες φυτεύσεις ιθαγενών δέντρων και θάμνων.
- Δημιουργία υποδομών για τη βελτίωση της φυτικής κάλυψης.
- Δράσεις για την αντικατάσταση των μη αυτοφυών ειδών χλωρίδας.

Καθορισμός Δράσεων Υδρομορφολογικής αποκατάστασης

Σύμβαση ΥΥ09/2012

Ιανουάριος - Δεκέμβριος 2013

- Αξιολόγηση κατάστασης 16 Υδάτινων Σωμάτων
- Ταξινόμηση κατά σειρά προτεραιότητας βάσει της αξιολόγησης Κόστους - Οφέλους
- Καθορισμός δράσεων υδρομορφολογικής αποκατάστασης
- Προετοιμασία / Αξιολόγηση ΠΕΕΠ
- Υλοποίηση Έργων που θα υποδειχθούν από την Αναθέτουσα Αρχή

Έργα Προτεραιότητας

ΥΔΑΤΙΝΟ ΣΩΜΑ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΥΔΑΤΙΝΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ	Πλεονεκτήματα	Δυνατότητες	Αδυναμίες	Απειλές	Συνολική Τιμή
--------------	---------------------------	---------------	-------------	-----------	---------	---------------

ΥΔΑΤΙΝΟ ΣΩΜΑ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΥΔΑΤΙΝΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ	Πλεονεκτήματα	Δυνατότητες	Αδυναμίες	Απειλές	Συνολική Τιμή
CY_9-6-9_R3-HM	Κούρης κάτω ρους Φρ. Κούρη_έργο I	5	5	5	4	19
CY_9-2-5_R3-HM	Γερμασόγεια κάτω ρους Φρ. Γερμασόγεια	5	5	3	3	16
CY_8-7-2_R3-HM	Πεντάσχοινος κάτω ρους Φρ. Λευκάρων	5	3	3	3	14
CY_2-4-3_R3-HM	Ξερός Πωμός_έργο Εκβολής	3	4	2	4	13
CY_9-6-5_R2	Κούρης Λιμνάτης Άγιος Μάμας (Άνω ρου)	3	3	3	2	11

CY_3-2-3_R3	Παραπόταμος Μαραθάσας	1	1	1	1	4
CY_9-4-41_R3-HM	Γαρύλλης παραπόταμος κάτω ρους	1	1	1	1	4
CY_9-6-1_R2	Κούρης Κρυός Πλάτρεις	1	1	1	1	4
CY_9-6-71_R3	Κούρης Παραπόταμος Λιμνάτη	1	1	1	1	4

Φτωχή Κατάσταση
Μέτρια Κατάσταση

Έργο αποκατάστασης Κούρη

- Κατάντη φράγματος έως αυτοκινητόδρομο (5 km)
- Απομάκρυνση λατομείου και υψηλών σορών χαλικιών-κροκάλων από την παρόχθια ζώνη
- Ειδική διαχείριση καλαμιώνα στη στέψη του φράγματος (σπάνιο ελόφυτο *μαχαιρίδι*)
- Φυτεύσεις παρόχθιων δέντρων-θάμνων / Απομάκρυνση μη αυτοφυών ειδών

Έργο αποκατάστασης Γερμασόγειας

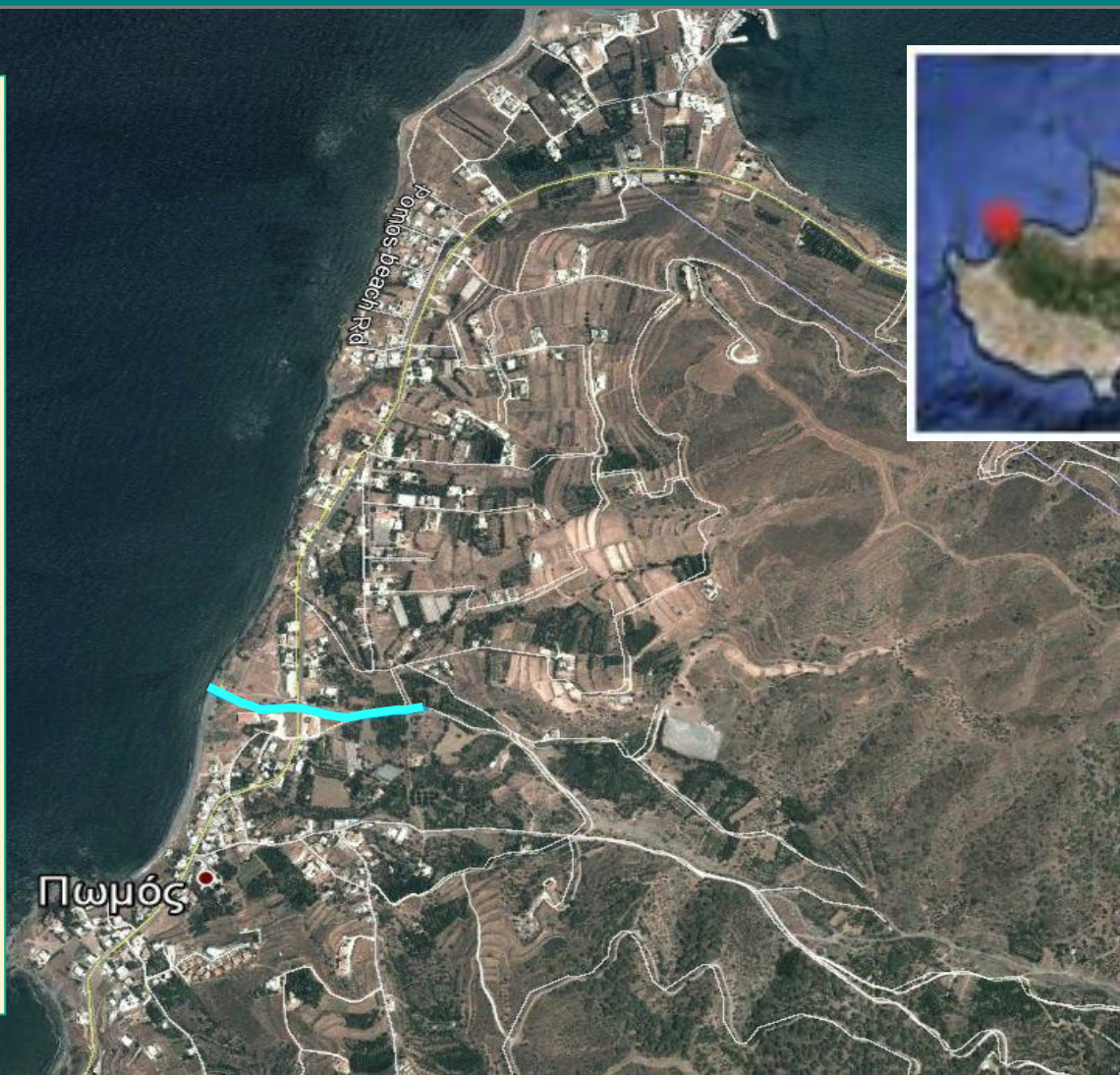
- Κατάντη φράγματος Γερμασόγειας μέχρι την εκβολή (μήκος 6km)
- Διεύρυνση κοίτης σε συγκεκριμένα σημεία
- Δύο ειδικά έργα ανάπλασης ενδιαιτημάτων (πρόνοια για το πέρασμα χελιών και διαμόρφωση παρόχθιων ελών)
- Διαχείριση καλαμιώνων
- Φυτεύσεις παρόχθιων δέντρων - θάμνων

Έργο Υδρομορφολογικής Αποκατάστασης στην εκβολή του ποταμού Λιβιάδι στον Πωμό

- Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2013
- Δράσεις αποκατάστασης της παρόχθιας ζώνης για πρώτη φορά στην Κύπρο
- Σε έκταση περίπου 400 μέτρα από την εκβολή
- Σε συνεργασία με το Τμήμα Δασών και το Κοινοτικό Συμβούλιο Πωμού
- Πλησίον Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Πωμού
- Κόστος: € 11.500 (+ κόστος συντήρησης)

Προκαταρκτικές εργασίες

- Επιτόπιες επισκέψεις Αναδόχου στο πλαίσιο αξιολόγησης των υδάτινων σωμάτων και του καθορισμού των δράσεων
- Προκαταρκτική μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΠΕΕΠ)
- Ενημέρωση - Συντονισμός Εμπλεκόμενων Φορέων
- Οριοθέτηση δημόσιας κοίτης ποταμού
- Επιτόπιες Επισκέψεις όλων των εμπλεκόμενων

Οριοθέτηση δημόσιας κοίτης ποταμού

Απομάκρυνση μη αυτοφυών / επεκτατικών ειδών

- Απομάκρυνση χωροκατακτητικών μη αυτοφυών ειδών βλάστησης (π.χ. κοινό καλάμι, ακακία, δωδωναία) με προστασία των τοπικών ειδών βλάστησης.

Στόχος η ανασύσταση της παρόχθιας βλάστησης και η επαναφορά στη φυσική κατάσταση, στο μέγιστο δυνατό βαθμό.

Απομάκρυνση υλικών / διαμόρφωση όχθης

- Καθαρισμός στις όχθες / απομάκρυνση υλικών τα οποία είχαν απορριφθεί περιορίζοντας το πλάτος του ποταμού και αλλοιώνοντας τη φυσικότητά του.
- Διαμόρφωση στην κοίτη και στις όχθες για τη δημιουργία μικρό-οικοτόπων.

Φυτεύσεις που πραγματοποιήθηκαν το Νοέμβριο του 2013

Δένδρα και θάμνοι κυπριακής χλωρίδας που απαντούν στον ποταμό Λιβιάδι αλλά και σε παρόμοιου τύπου (περιοδικής ροής) ποτάμια της Κύπρου.

ΣΥΝΟΛΟ:
771 δενδρύλλια

Είδος	Κοινή ονομασία	Αριθμός Φυτών
<i>Nerium oleander</i>	Ροδοδάφνη/ Αροδάφνη	220
<i>Vitex agnus-castus</i>	Λυγαριά/Αγνιά	200
<i>Pistacia lentiscus</i>	Σχίνος	80
<i>Platanus orientalis</i>	Πλάτανος	50
<i>Myrtus communis</i>	Μερσινιά	45
<i>Styrax officinalis</i>	Στερατζιά	30
<i>Laurus nobilis</i>	Δάφνη	30
<i>Ceratonia siliqua</i>	Χαρουπιά	30
<i>Ziziphus lotus</i>	Ζιζιφιά	26
<i>Tamarix smyrnensis</i>	Μέρικος	25
<i>Pistacia terebinthus</i>	Τρεμιθιά	25
<i>Salix alba</i>	Ιτιά	10
		771

Φυτεύσεις ιθαγενών δένδρων και θάμνων

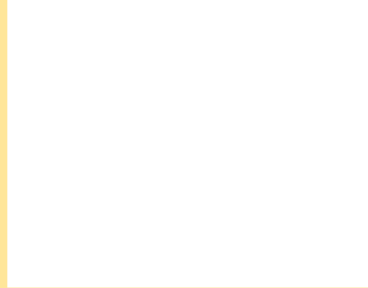
Καθορισμός σημείων φύτευσης

Διάνοιξη λάκκων φύτευσης

Φυτεύσεις ιθαγενών δένδρων και θάμνων

Φύτευση σε παράλληλες σειρές σε κάποια σημεία

Φύτευση και εγκατάσταση συστήματος άρδευσης

Φυτεύσεις ιθαγενών δένδρων και θάμνων

Κάλυψη
λαστίχων και
τοποθέτηση
στυλωμάτων

1 μήνα μετά το
πέρας των
εργασιών

Δημοσιότητα - Ενημέρωση κοινού

Ετοιμασία και τοποθέτηση δύο ενημερωτικών πινακίδων

Επικοινωνία κατά τη διάρκεια των εργασιών

➤ Ευκαιρίες που προκύπτουν από την χωροθέτηση του Έργου πλησίον του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας και του Κοινοτικού Συμβουλίου

Επόμενες δράσεις ΤΑΥ

- Έργο υδρομορφολογικής αποκατάστασης και αποκατάστασης της παρόχθιας ζώνης του ποταμού Γερμασόγειας (2014)
- Παρακολούθηση έργων αποκατάστασης που έχουν ολοκληρωθεί για τυχόν επιπρόσθετες δράσεις συντήρησης (αντικατάσταση / προσθήκη φυτεύσεων, έλεγχος αρδευτικού συστήματος, αντιμετώπιση επεκτατικών ειδών)
- Ενημέρωση για τις δράσεις υδρομορφολογικής αποκατάστασης που έχουν καθοριστεί με στόχο αυτές να υιοθετηθούν από Δήμους / Κοινότητες και να αποφευχθούν λανθασμένες πρακτικές

Συμπεράσματα

- Η προσπάθεια που απαιτείται δεν περιορίζεται μόνο στη διάρκεια υλοποίησης των έργων – Προσεκτική μελέτη από εμπειρογνώμονες / Προσαρμοζόμενη Διαχείριση
- Πολυσύνθετα έργα αν και φαινομενικά απλά
- Η συνολική επιτυχία των έργων δεν μπορεί να αξιολογηθεί πριν από την πάροδο κάποιων ετών
- Τα έργα αυτά προϋποθέτουν σε ορισμένες περιπτώσεις μεγάλο κόστος, όμως σημαντικά είναι τα οφέλη από την επιτυχή εφαρμογή τους
- Συνεργασία με εμπλεκόμενους φορείς / τοπικές αρχές απαραίτητη

Συμπεράσματα

Αποφυγή επιδείνωσης του προβλήματος με τη σωστή ενημέρωση:

- ➔ Δενδροφυτεύσεις με είδη που απαντούν φυσικά σε ποτάμια υδάτινα σώματα.
- ➔ Αποφυγή πρακτικών στην κοίτη και στην παρόχθια ζώνη των ποταμών όπως είναι οι εγκιβωτισμοί ποταμών, οι αναπτύξεις, τα μπαζώματα, η διάνοιξη δρόμων και η διακίνηση εντός των ποταμών.
- ➔ Αξιοποίηση ευκαιριών για περιβαλλοντική ενημέρωση και προβολή των ωφελημάτων που προκύπτουν από τη διατήρηση των ποταμών στη φυσική τους κατάσταση (amenity values).
- ➔ Ενημέρωση / προώθηση δράσεων υδρομορφολογικής αποκατάστασης (Κέντρα Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης, Σχολεία, Δήμοι, Κοινότητες).

Σας ευχαριστώ !!!

Μαργαρίτα Βατυλιώτου, 12 Μαρτίου 2014

Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Ορεινής Λάρνακας

